

Globalization and Constraints on Government Powers

Kafili, V.¹; Zabihidan, M. S.²

Type of Article: **Research**

 10.22126/PSE.2023.9180.1039

Received: 26 May 2023; Accepted: 02 October 2023

P.P: 251-268

Abstract

In this research, the impact of globalization on the Constraints on Government Powers in developing countries for the period 2012-2020 has been investigated. A panel regression analysis for 61 developing countries shows that political and social globalization has a positive and significant effect on the level of non-governmental organizations' monitoring of government power. But economic globalization has a positive and non-significant effect. A higher level of economic development has a positive effect and the abundance of natural resources has a negative effect on the level of and Constraints on Government Powers. In other words, the increase in social communication and the integration of more developing countries in the international political system leads to an increase in the supervision of non-governmental organizations over the power of the government. Considering that the phenomenon of globalization is one of the most important issues of the world and considering that developing countries including Iran are affected by this phenomenon, it is suggested that the government should facilitate globalization in order to increase efficiency in the economy.

Keywords: Globalization, Government Powers, Government Surveillance, Developing Countries.

JEL Classification: F69, H11, O10.

---

1. Assistant Professor, Department of Economics, Faculty of Economics and Administrative sciences, Arak University, Arak, Iran.
Email: v-kafili@araku.ac.ir

2. Assistant Professor, Department of Economics, Faculty of Economics and Administrative sciences, Arak University, Arak, Iran
(Corresponding Author).
Email: m-zabihidan@araku.ac.ir

Citations: Kafili, V. & Zabihidan, M. S.. (2023). "Globalization and Constraints on Government Powers". *Public Sector Economics Studies*, 2 (3), 251-268.

Homepage of this Article: https://pse.razi.ac.ir/article_2815.html?lang=en

جهانی شدن و نظارت بر اختیارات دولت

وحید کفیلی^۱، محمدسعید ذبیحی دان^۲

نوع مقاله: پژوهشی

10.22126/PSE.2023.9180.1039

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۳/۰۵، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۷/۱۰

صص: ۲۵۱-۲۶۸

چکیده

در این تحقیق به بررسی تأثیر جهانی شدن در نظارت بر اختیارات دولت در کشورهای در حال توسعه برای دوره ۲۰۱۲ تا ۲۰۲۰ پرداخته شده است. تحلیل رگرسیون پانلی برای ۶۱ کشور در حال توسعه نشان می‌دهد که جهانی شدن سیاسی و اجتماعی تأثیر مثبت و معنی‌داری بر میزان نظارت نهادهای غیردولتی بر قدرت دولت دارد. در حالی که جهانی شدن اقتصادی تأثیر مثبت، اما غیرمعنی‌داری دارد. سطح توسعه اقتصادی بالاتر تأثیر مثبت و وفور منابع طبیعی تأثیر منفی بر میزان نظارت بر اختیارات دولت دارد. به عبارتی، افزایش ارتباطات اجتماعی و ادغام بیشتر کشورهای در حال توسعه در نظام سیاسی بین‌الملل به افزایش نظارت نهادهای غیردولتی بر قدرت دولت منجر می‌شود. با توجه به اینکه پدیده جهانی شدن از موضوع‌های مهم روز جهان به شمار می‌آید و نیز کشورهای در حال توسعه از جمله ایران، از این پدیده متأثرند، پیشنهاد می‌شود دولت تسهیل‌کننده جهانی شدن باشد تا از این طریق بتواند کارایی را در اقتصاد افزایش دهد.

واژه‌های کلیدی: جهانی شدن، اختیارات دولت، نظارت بر دولت، کشورهای در حال توسعه.

طبقه‌بندی JEL: F69، H11، O10.

۱. استادیار گروه اقتصاد، دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه اراک، اراک، ایران.

Email: v-kafili@araku.ac.ir

۲. استادیار گروه اقتصاد، دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه اراک، اراک، ایران (نویسنده مسئول).

Email: m-zabihidan@araku.ac.ir

ارجاع به مقاله: کفیلی، وحید؛ ذبیحی دان، محمدسعید. (۱۴۰۲). «جهانی شدن و نظارت بر اختیارات دولت». مطالعات اقتصاد بخش عمومی، ۲ (۳)، ۲۵۱-۲۶۸.

صفحه اصلی مقاله در سامانه نشریه: https://pse.razi.ac.ir/article_2815.html

۱. مقدمه

در تعریف دولت توافقی میان صاحب‌نظران رشته‌های مختلف به دست نیامده است. وبر^۱ در سال ۱۹۵۸ دولت را نوعی نهاد یا اجتماع انسانی معرفی کرد که مدعی انحصار استفاده مشروع از زور فیزیکی در چارچوب قلمرویی معین است. گل محمدی (۱۳۹۴) بر اساس تعریف وبر از دولت، ویژگی اصلی آن را این‌طور بیان می‌کند که یک نهاد خاص است، به‌طوری که این نهاد خاص دارای سه خصوصیت اصلی است: ۱. نهاد بودن؛ ۲. سیاسی بودن؛ ۳. خاص بودن. با وجود مواردی از ناکارآمدی‌های دولت، لزوم وجود دولت برای عملکرد بهتر جامعه در حوزه‌های مختلف مورد تأیید همگان است. وجود برخی ناکارآمدی‌ها و در برخی موارد سوءاستفاده از قدرت دولت برای منافع شخصی باعث شده است که نظارت بر اختیارات دولت به اندازه لزوم وجود دولت اهمیت داشته باشد. نظارت بر عملکرد دولت موضوعی است که از گذشته تا به امروز مدنظر همگان بوده است (صالحی و همکاران، ۱۳۹۵).

قدرت دولت به همان میزان که می‌تواند متضمن اداره بهتر جامعه باشد، می‌تواند مخرب باشد. اگر نظارت بر به‌کارگیری این قدرت از جانب دولت‌مردان به اندازه کافی مؤثر نباشد، زمینه‌ساز بروز فساد در بدنه دولت خواهد شد که می‌تواند توجیه فساد در همه اقشار را فراهم سازد. شهروندان با دیدن دولت فاسد توجیه بسیار قوی برای فساد در همه امور خواهند داشت. در کنار اصلاح درونی در دولت، نظارت بر اختیارات دولت نیز برای اطمینان از کارکرد صحیح دولت لازم است. مطالبه‌گری افراد و نهادها از دولت و دقت نظر در عملکرد دولت در طی زمان دچار تحولات مهمی شده است. جهانی شدن از پدیده‌های مؤثر بر این فرایند است.

جهانی شدن اصطلاحی است که از اواسط دهه ۱۹۸۰ متداول شده و به معنی فروریختن مرزها و فراتر رفتن از آن در سطح جهانی در ابعاد اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی است و فرایند آن دگرگون شدن ساختارهای محلی به جهانی است (فرهادی، ۱۳۹۰). جهانی شدن می‌تواند از جنبه‌های مختلف اقتصادی، سیاسی و اجتماعی رخ دهد (Potrafke, 2015; Dreher, 2006). ضمن اینکه پدیده‌ای است که تأثیر عمیقی بر زندگی سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی می‌گذارد (Taner & Ince, 2017). بدون شک، جهانی شدن ماهیت و نقش دولت مدرن را در سراسر جهان به‌طرز چشمگیری تغییر داده است. از منظر اقتصاد سیاسی، جهانی شدن به قیمت حق حاکمیت دولت و خواسته‌های دموکراتیک شهروندان در بیشتر بخش‌های دوران پس از جنگ سرد رشد کرده است (Lodhi, 2021).

پیش‌بینی این است که در یک کشور جهانی‌شده، هنجارها نسبتاً بیشتر توسط بازار تعیین و اداره شوند و دولت باید خود را شفاف و پاسخگو در برابر افراد و کسب‌وکارها کند (Mukherjee & Dutta, 2018). در واقع، دولت به‌جای یک سردمدار سیاسی به یک مدیر و هدایت‌کننده کشور در قالب اقتصاد رقابتی بین‌المللی تبدیل می‌شود (Lodhi, 2021). این موضوع باعث کاهش قدرت و یکه‌تازی دولت و الزام عملکرد مناسب و پاسخگویی در قبال عملکرد را تقویت می‌کند. لازمه پاسخگو بودن دولت‌ها مطالبه‌گری نهادهای غیردولتی و توان و آگاهی آن‌ها برای

نظارت بر اختیارات دولت است. نقش و اهمیت دولت در کشورهای در حال توسعه، به واسطه نقش آن‌ها در توسعه و سطوح پایین کارآمدی دولت‌ها، بارزتر است.

تحقیق حاضر به این سؤال پاسخ می‌دهد که آیا افزایش ارتباطات کشورهای در حال توسعه با جامعه جهانی در ابعاد اقتصادی، سیاسی و اجتماعی باعث شده است که نظارت بر عملکرد دولت و محدود کردن قدرت دولت به عمل در چارچوب قوانین و منافع ملی بهبود پیدا کند. بر همین مبنا، در ادامه ادبیات تحقیق تدوین شده و با معرفی داده‌ها و روش تحلیل داده‌ها، نتایج تحلیل برای کشورهای در حال توسعه ارائه شده است. نتیجه‌گیری نیز بخش پایانی این مقاله را تشکیل داده است.

۲. مبانی نظری

جهانی شدن به‌عنوان یک فرایند مداوم، وابستگی متقابل بین کشورها و جوامع در سراسر جهان شناخته می‌شود (Fisher, 2003). جهانی شدن یک موضوع بحث‌برانگیز (Potrafke, 2015)، چندوجهی و پیچیده (Farooq et al, 2022) است که در دهه‌های اخیر توجه محققان بسیاری را جلب کرده است. جهانی شدن یک اصطلاح جامع و فراگیر است که طیف گسترده‌ای از پیوندهای بین کشورها را پوشش می‌دهد که فراتر از وابستگی متقابل اقتصادی است (Kahler & Lake, 2003).

جهانی شدن همه ابعاد زندگی را در همه کشورهای تحت تأثیر قرار داده است. دولت نیز از جمله نهادهایی است که نقش و جایگاه آن تحت تأثیر جهانی شدن قرار گرفته است. ادغام سریع بازارهای بین‌المللی نظریه‌پردازان را به حدس و گمان درباره رابطه دقیق بین جهانی شدن و دولت‌های ملی سوق داده است (Gelleny & McCoy, 2001). توافق عمومی بر این موضوع است که جهانی شدن استقلال تصمیمات دولت را تحت تأثیر قرار داده است و دولت‌ها، به‌اختیار یا به‌اجبار، سیاست‌گذاری‌های متناسب با فرایند جهانی شدن را اتخاذ می‌کنند. نظارت بر اختیارات و قدرت دولت نیز متأثر از جهانی شدن است. روش‌ها، معیارها و نهادهای نظارت بر اختیارات دولت، به‌واسطه ارتباط جامعه با جامعه جهانی، متأثر خواهد شد. جهانی شدن اثرات خواسته و ناخواسته‌ای را بر نهادها و مشارکت دموکراتیک به همراه دارد (Aman, 2001). ابعاد مختلف جهانی شدن می‌تواند نظارت جامعه بر عملکرد و اختیارات دولت را از چند دیدگاه تحت تأثیر قرار دهد:

- جهانی شدن اقتصادی و نظارت بر اختیارات دولت: اگر رأی‌دهندگان درک کنند که دولت‌ها توسط محیط بین‌المللی در اتخاذ سیاست‌های اقتصادی محدود شده‌اند، منطقی است فکر کنیم که تمایل به مسئول دانستن دولت‌های آن‌ها برای عملکرد ضعیف اقتصادی نیز کاهش خواهد یافت (Menéndez, 2011). بر این اساس انتظار می‌رود که ادغام بیشتر اقتصادی به کاهش تمایل رأی‌دهندگان بر نظارت بر قدرت دولت منجر شود. از طرفی، جهانی شدن بیشتر اقتصادی مستلزم ایفای نقش دولت در عرصه اقتصادی برای ایجاد مزیت رقابتی و بهره‌مندی از مزایای تجارت خارجی است. همچنین جهانی شدن بیشتر اقتصادی، تأثیر سیاست‌های تجارت خارجی را بر عملکرد واحدهای مختلف اقتصادی افزایش می‌دهد و نظارت بر اختیارات دولت را به دنبال دارد.

جهانی شدن خطر فرار سرمایه، از دست دادن تجارت و ایجاد مشاغل برون مرزی^۱ را افزایش می‌دهد (Fisher, 2016)؛ در نتیجه عوامل اقتصادی نسبت به توانایی‌های دولت‌ها در جذب سرمایه و حفظ و ایجاد شغل حساسیت بیشتری پیدا می‌کنند. به این ترتیب، دو نیروی مخالف هم از سمت جهانی شدن در نظارت بر عملکرد دولت وجود دارد که تأثیر مثبت افزایش جهانی شدن اقتصادی روی نظارت بر اختیارات و عملکرد دولت بارزتر است.

- جهانی شدن اجتماعی و نظارت بر اختیارات دولت: یادگیری از طریق ارتباطات با دنیای خارج و آشنایی با فضای فکری، تجربه و دانش شهروندان خارجی، به‌ویژه شهروندان کشورهای که تجربه بیشتری از دموکراسی، آزادی بیان، آزادی مطبوعات و پاسخگویی دولت‌ها دارند، می‌تواند زمینه‌ساز ایجاد تفکر مطالبه‌گری در شهروندان کشورهای در حال توسعه شود. انتقال ارزش‌های اجتماعی و شکل‌گیری ارزش‌های فردی است که از تعامل با طیف وسیعی از پیشینه‌ها و ملیت‌ها ناشی می‌شود و باعث تغییر در ساختار نهادی جامعه می‌شود؛ بنابراین، این ارزش‌هاست که می‌تواند بر شکل‌گیری ادراک از حکومت و ساختار نهادی کمک کند (Al-Marhubi, 2004; Asongu et al, 2018). این کمک در راستای افزایش مطالبه‌گری از دولت برای عملکرد بهتر خواهد بود. در نتیجه، انتظار افزایش ناظران بر اختیارات دولت، با افزایش جهانی شدن اجتماعی، منطقی به نظر می‌رسد.
- جهانی شدن سیاسی و نظارت بر اختیارات دولت: با برقراری ارتباطات سیاسی، کشورهای دارای حکمرانی ضعیف تحت تأثیر کشورهای دیگر قرار می‌گیرند (Asongu et al, 2018) و سازمان‌های بین‌المللی تعهداتی را برای دولت‌ها ایجاد می‌کنند و آن‌ها را برای پاسخگویی به جامعه تحت فشار قرار می‌دهند. شرایط عضویت در سازمان‌ها و معاهدات بین‌المللی ایجاب می‌کند دولت در مسیر وضع قوانین برای حمایت از آزادی بیان و پاسخگویی به شهروندان حرکت کند. جهانی شدن سیاسی باعث می‌شود دولت‌ها در عرصه جهانی پاسخگوتر باشند و ناگزیر حقوق بشر را حفظ کنند (Guzel et al, 2021). این امر باعث می‌شود زمینه برای مطالبه‌گری نهادهای مختلف از دولت فراهم شود. بر این اساس، انتظار می‌رود که با افزایش جهانی شدن سیاسی یک کشور، دولت‌ها برای پاسخگو بودن مقاومت کمتری داشته باشند؛ شهروندان و نهادهای داخلی مطالبه‌گری سیاسی بیشتری از دولت داشته باشند و نهادهای بین‌المللی نیز به پاسخگو بودن دولت در مقابل جامعه مدنی آن کشور حساس‌تر باشند. به عبارتی، پیوستن به معاهدات بین‌المللی و عضویت در نهادهای بین‌المللی می‌تواند اهرمی برای فشار بر دولت‌ها برای پاسخگو بودن و انگیزه‌ای برای نهادهای غیردولتی برای مطالبه‌گری از دولت باشد.

۳. پیشینه پژوهش

با توجه به اینکه جهانی شدن همه کشورهای را در حوزه‌های مختلف تحت تأثیر قرار داده است و این روند هنوز هم ادامه دارد، محققان تأثیر جهانی شدن را بر متغیرهای مختلف بررسی کرده‌اند. برخی مطالعات مرتبط با حوزه جهانی شدن در جدول (۱) به صورت خلاصه ارائه شده است.

۱. در حالی رخ می‌دهد که یک واحد تجاری بخشی از فعالیت‌های خود را به دلیل هزینه کمتر، در خارج از کشور انجام دهد.

جدول ۱. خلاصه مطالعات تجربی

نتیجه	نمونه مطالعه شده	محقق / محققان	متغیر تأثیر پذیر
عدم تأثیر بر ترکیب مخارج دولت	۶۰ کشور منتخب (۱۹۷۱-۲۰۰۱)	درهر ^۱ و همکاران (۲۰۰۸)	مخارج دولت
تأثیر بر کل مخارج و ترکیب مخارج دولت	کشورهای منتخب اتحادیه اروپا (۱۹۹۵-۲۰۰۸)	هانکولوا ^۲ (۲۰۱۱)	
تأثیر مثبت جهانی شدن بر مخارج آموزشی دولت	۳۶ کشور در حال توسعه (۱۹۷۰-۲۰۱۳)	پایتختی اسکوتی و طبقچی اکبری (۱۳۹۵)	
تأثیر مثبت جهانی شدن	کشورهای ASEAN (۱۹۸۰-۲۰۰۸)	یینگ ^۳ و همکاران (۲۰۱۴)	رشد اقتصادی
تأثیر مثبت جهانی شدن اقتصادی	کشورهای سازمان همکاری اسلامی (۱۹۸۰-۲۰۰۸)	صمیمی و جنت‌آبادی (۲۰۱۴)	
تأثیر مثبت جهانی شدن اقتصادی و اجتماعی	۱۰ عضو جدید اتحادیه اروپا (۱۹۹۰-۲۰۰۹)	گورگول و لاج ^۴ (۲۰۱۴)	
تأثیر مثبت جهانی شدن اقتصادی و سیاسی	کشورهای در حال توسعه (۱۹۸۱-۲۰۱۱)	کیلینج ^۵ (۲۰۱۵)	
تأثیر مثبت جهانی شدن اقتصادی و سیاسی	کشورهای ASEAN (۱۹۸۰-۲۰۰۸)	سوجی و همکاران (۲۰۱۶)	
تأثیر مثبت جهانی شدن اقتصادی	۸۶ کشور در سال ۲۰۱۵	ریشان و حسن ^۶ (۲۰۱۷)	
تأثیر مثبت جهانی شدن	پاکستان (۱۹۷۰-۲۰۱۴)	حسن و همکاران (۲۰۱۹)	
تأثیر مثبت جهانی شدن اقتصادی و اجتماعی	کشورهای آمریکای لاتین و کارائیب (۱۹۹۵-۲۰۱۵)	ساتیباگو ^۷ و همکاران (۲۰۲۰)	
تأثیر مثبت جهانی شدن	۴۵ کشور آسیایی (۲۰۰۳-۲۰۱۷)	ژو و همکاران (۲۰۲۱)	
تأثیر منفی جهانی شدن اقتصادی بر انتشار CO2	چین (۲۰۱۲-۱۹۷۰)	شهباز و همکاران (۲۰۱۷)	محیط زیست
تأثیر مثبت جهانی شدن اقتصادی بر انتشار CO2	کشورهای NAFTA (۱۹۹۰-۲۰۱۵)	کالاجی و هایال اوغلو ^۸ (۲۰۱۹)	
تأثیر غیرخطی بر انتشار CO2	کشورهای جنوب آسیا (۱۹۷۲-۲۰۱۳)	محمود و طریق (۲۰۲۰)	
رابطه U معکوس بین جهانی شدن و انتشار CO2	کشورهای G7 (۱۹۷۰-۲۰۱۵)	لیو ^۹ و همکاران (۲۰۲۰)	
تأثیر منفی جهانی شدن اقتصادی و اجتماعی بر انتشار CO2	سنگاپور (۱۹۷۰-۲۰۱۴)	محمود (۲۰۲۱)	
تأثیر مثبت جهانی شدن بر انتشار CO2	استرالیا (۱۹۷۰-۲۰۱۸)	آدبایو و آچنپو ^{۱۰} (۲۰۲۲)	
تأثیر مثبت جهانی شدن بر حکمرانی	۵۱ کشور آفریقایی (۱۹۹۶-۲۰۱۱)	آسونگو ^{۱۱} (۲۰۱۷)	حکمرانی
تأثیر مثبت جهانی شدن بر حکمرانی	۱۴۲ کشور (۱۹۹۶-۲۰۱۳)	موخرجی و دوتا (۲۰۱۸)	

(مأخذ: یافته‌های پژوهش).

1. Dreher
2. Hančlová
3. Ying
4. Gurgul & Lach
5. Kilic
6. Reeshan & Hassan
7. Santiago
8. Kalaycı & Hayaloğlu
9. Liu
10. Adebayo & Acheampong
11. Asongu

بررسی مطالعات پیشین نشان می‌دهد که جهانی شدن به صورت کلی، در ابعاد مختلف، برای کشورهای مختلف و انواع متغیرهای اقتصادی و غیراقتصادی بررسی شده است. ادغام در جامعه جهانی می‌تواند دولت و نهادهای ناظر بر دولت را تحت تأثیر قرار دهد. همان‌طور که در مطالعات پیشین اشاره شد، تأثیر جهانی شدن بر دولت و حکمرانی از موضوعات مدنظر محققان بوده است؛ اما اینکه فرایند جهانی شدن چگونه می‌تواند بر میزان نظارت بر عملکرد دولت مؤثر باشد بررسی نشده است. نتایج تحقیق بیان خواهد کرد که آیا با ادغام بیشتر کشورها در جهانی شدن، آیا دولت‌ها با فراغ‌بال بیشتری می‌توانند از اختیارات خود استفاده کنند یا این نهادهای نظارتی هستند که قدرت بیشتری پیدا می‌کنند و دولت بیشتر تحت بررسی نهادهای نظارتی قرار خواهد گرفت.

۴. روش‌شناسی پژوهش

برای بررسی این موضوع که چه عواملی در کشورهای در حال توسعه میزان نظارت نیروهای مختلف بر قدرت دولت را تحت تأثیر قرار می‌دهد، از مدل رگرسیون پانلی زیر استفاده شده است:

$$GP_{it} = \alpha_i + \beta_1 \ln RGDPPC_{it} + \beta_2 GL + \beta_3 FEX + \beta_4 UR + \beta_5 HEAL_{it} + \beta_6 EDU + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

GP : نشان‌دهنده میزان نظارت بر اختیارات دولت است. از سال ۲۰۱۲ شاخصی با عنوان حاکمیت قانون از سوی پروژه عدالت جهانی (WJP)^۱ ارائه شده است. این شاخص از هشت زیرشاخص ترکیب شده که یکی از آن‌ها محدودیت در اختیارات دولت به‌عنوان شاخصی برای میزان نظارت بر اختیارات دولت و محدود کردن دولت به عمل در چارچوب قانون است. این شاخص نشان‌دهنده این است که قانون‌گذاران، قوه قضائیه، حسابرسان و نهادهای غیردولتی تا چه حد می‌توانند قدرت دولت را محدود کنند و بر آن نظارت داشته باشند؛ در صورت سوءرفتار دولتمردان تا چه حد می‌توان آن‌ها را مجازات کرد و انتقال قدرت تا چه حد قانونی انجام می‌شود.

$RGDPPC$: نشان‌دهنده لگاریتم تولید سرانه به قیمت ثابت سال ۲۰۱۵ است که از پایگاه داده بانک جهانی استخراج شده است. این متغیر به‌عنوان شاخصی برای رشد اقتصادی به کار رفته است. انتظار می‌رود که با افزایش تولید سرانه، نظارت بر دولت افزایش پیدا کند. داده‌های این متغیر از بانک جهانی استخراج شده است.

GL : نشان‌دهنده شاخص جهانی شدن است. در این تحقیق، از شاخص جهانی شدن KOF^۲ (مرکز تحقیقات اقتصادی سوئیس) استفاده شده است. همچنین از شاخص جهانی شدن اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و شاخص جهانی شدن کلی (ترکیبی از سه شاخص جهانی شدن اقتصادی، سیاسی و اجتماعی) به‌عنوان متغیر توضیحی استفاده شده است. داده‌های این متغیر از مرکز تحقیقات چرخه کسب‌وکار سوئیس استخراج شده است.

FEX : نشان‌دهنده نسبت صادرات سوخت به کل صادرات است که به‌عنوان شاخصی برای وفور منابع طبیعی استفاده شده است. داده‌های این متغیر از پایگاه داده بانک جهانی استخراج شده است. وفور منابع طبیعی و مالکیت آن در دست دولت موجب کاهش وابستگی دولت به درآمدهای مالیاتی و کاهش پاسخگویی دولت می‌شود و زمینه برای نظارت بر اختیارات دولت نیز کاهش پیدا می‌کند. داده‌های این متغیر از بانک جهانی استخراج شده است.

1. World Justice Project

2. Konjunkturforschungsstelle

UR: نشان دهنده نرخ شهرنشینی است و از تقسیم جمعیت شهری به کل جمعیت حاصل شده که داده‌های آن از پایگاه داده بانک جهانی استخراج شده است. نهادهای مطالبه‌گر در محیط شهری شکل می‌گیرند و انتظار بر این است که با افزایش نرخ شهرنشینی، میزان فعالیت و تعداد نهادهای مطالبه‌گر از دولت افزایش پیدا کند و نظارت بر اختیارات دولت نیز افزایش بیابد.

HEAL: نشان دهنده امید به زندگی در بدو تولد است که به‌عنوان شاخصی برای عملکرد دولت در حوزه بهداشت استفاده شده است. بخش مهمی از سلامت در کشورهای در حال توسعه به دولت بستگی دارد و عملکرد مناسب در این حوزه موجب کاهش نظارت بر اختیارات دولت می‌شود؛ اما از طرف دیگر، وجود جمعیت سالم، کاهش دغدغه‌های شخصی و افزایش دغدغه‌های اجتماعی افراد را به دنبال خواهد داشت و می‌تواند نظارت بر اختیارات دولت را افزایش دهد. داده‌های این متغیر از نتایج محاسبه شاخص توسعه انسانی سازمان ملل استخراج شده است.

EDU: نشان دهنده میانگین دو متغیر سال‌های مورد انتظار برای تحصیل و میانگین سال‌های تحصیل است که داده‌های هر دو از گزارش توسعه سازمان ملل استخراج شده است. این متغیر نشان دهنده سطح آگاهی و توسعه آموزشی کشورهاست و از طرفی می‌تواند شاخص عملکرد دولت در حوزه آموزش باشد. توسعه آموزشی می‌تواند زمینه را برای آگاهی‌های اجتماعی و افزایش مطالبات نهادهای غیردولتی از دولت و نظارت بر اختیارات دولت فراهم سازد؛ اما از طرف دیگر، با توجه به اینکه عمده بار توسعه آموزش در کشورهای در حال توسعه بر دوش دولت است، توسعه آموزشی با ایجاد رضایت از عملکرد دولت موجب کاهش محدودیت‌های نظارتی بر قدرت دولت می‌شود. براینکه این دو اثر ممکن است مثبت، منفی یا غیر معنی‌دار باشد. داده‌های این متغیر از نتایج محاسبه شاخص توسعه انسانی سازمان ملل استخراج شده است.

با توجه به کاربرد چهار متغیر توضیحی، یعنی جهانی شدن اقتصادی (*EGL*)، سیاسی (*POGL*)، اجتماعی (*SOGL*) و شاخص کلی جهانی شدن (*GL*)، چهار معادله زیر برآورد خواهد شد:

$$GP_{it} = \alpha_i + \beta_1 \ln RGDPPC_{it} + \beta_2 GL + \beta_3 FEX + \beta_4 UR + \beta_5 HEAL_{it} + \beta_6 EDU + \varepsilon_{it} \quad (2)$$

$$GP_{it} = \alpha_i + \beta_1 \ln RGDPPC_{it} + \beta_2 EGL + \beta_3 FEX + \beta_4 UR + \beta_5 HEAL_{it} + \beta_6 EDU + \varepsilon_{it} \quad (3)$$

$$GP_{it} = \alpha_i + \beta_1 \ln RGDPPC_{it} + \beta_2 SOGL + \beta_3 FEX + \beta_4 UR + \beta_5 HEAL_{it} + \beta_6 EDU + \varepsilon_{it} \quad (4)$$

$$GP_{it} = \alpha_i + \beta_1 \ln RGDPPC_{it} + \beta_2 POGL + \beta_3 FEX + \beta_4 UR + \beta_5 HEAL_{it} + \beta_6 EDU + \varepsilon_{it} \quad (5)$$

با توجه به اینکه داده‌های مربوط به شاخص نظارت بر اختیارات دولت برای سال‌های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۳ و همچنین ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ به صورت مشترک محاسبه شده است، برای سایر داده‌ها نیز، برای این سال‌ها از میانگین دوساله استفاده شده است. دوره زمانی تحقیق با توجه به محدودیت دسترسی به داده‌ها، سال‌های ۲۰۱۲ تا ۲۰۲۰ است. همچنین با توجه به دسترسی به داده‌های مورد نیاز، ۶۱ کشور در حال توسعه به‌عنوان نمونه تحقیق در نظر گرفته شده است.

ماهیت داده‌های تحقیق از نوع پانلی است و برای تحلیل داده‌ها از رگرسیون پانلی استفاده شده است. در ابتدا روش رگرسیون پانل پویا برآورد شد که نتایج آزمون سارگان متغیرهای ابزاری را تأیید نکرد و نتایج آزمون آرانو

و بوند نیز مطلوب نبود. بر همین اساس، در این مقاله از روش رگرسیون پانل ایستا استفاده شده است. همچنین آزمون‌های تشخیصی چاو^۱ و هاسمن^۲ برای نحوه اعمال ناهمگنی بین کشورها و آزمون‌های فروض کلاسیک برای اطمینان از اعتبار به کار رفته است.

۵. تحلیل داده‌ها و برآورد مدل

۵-۱. شاخص حاکمیت قانون با تأکید بر ایران

پیش از تحلیل رگرسیونی داده‌ها، شاخص نظارت بر اختیارات دولت که زیرشاخه شاخص حاکمیت قانون منتشرشده پروژه عدالت جهانی (WJP) است، معرفی و برای سال ۲۰۲۲ جایگاه ایران بررسی شده است. از سال ۲۰۱۲ شاخصی با عنوان حاکمیت قانون از سوی پروژه عدالت جهانی ارائه شد که تصویری دقیق و جامع از میزان پایداری کشورها و حوزه‌های قضایی به حاکمیت قانون در عمل ارائه می‌دهد. این شاخص ترکیب هشت زیرشاخص است:

۱. محدودیت برای قدرت دولت^۳ (نظارت بر اختیارات دولت):^۴ نشان می‌دهد قانون‌گذاران، قوه قضائیه، حسابرسان و نهادهای غیردولتی تا چه حد می‌توانند قدرت دولت را محدود کنند و بر آن نظارت داشته باشند؛ در صورت سوءرفتار دولتمردان تا چه حد می‌توان آن‌ها را مجازات کرد و انتقال قدرت تا چه حد قانونی انجام می‌شود. این شاخص خود شامل زیرشاخص‌هایی است:

- شاخصی که نشان می‌دهد تا چه حد اختیارات دولت عملاً توسط قانون‌گذار محدود می‌شود.
  - شاخصی که نشان می‌دهد تا چه حد اختیارات دولت عملاً توسط قوه قضائیه محدود می‌شود.
  - شاخصی که نشان می‌دهد تا چه حد اختیارات دولت عملاً با حسابرسی و بازنگری مستقل محدود می‌شود.
  - شاخصی که نشان می‌دهد تا چه حد مقامات دولتی به دلیل سوءرفتار مجازات می‌شوند.
  - شاخصی که نشان می‌دهد تا چه حد اختیارات دولت مشمول بررسی‌های غیردولتی است.
  - شاخصی که نشان می‌دهد تا چه حد انتقال قدرت تابع قانون است.
۲. نبود فساد:^۵ نشان می‌دهد که تا چه حد مقامات قوه قضائیه، مجریه، مقننه و نیروهای نظامی از قدرت خود برای منافع شخصی استفاده می‌کنند.

۳. دولت باز:^۶ نشان می‌دهد قوانین تا چه حد عمومی و در دسترس هستند و مردم تا چه حد امکان مشارکت عمومی دارند و در صورت درخواست اطلاعات تا چه حد دسترسی به اطلاعات درباره دولت وجود دارد.

1. Chow

2. Hausman

3. Constraints on Government Powers

۴. ترجمه عنوان این شاخص «محدودیت برای قدرت و یا اختیارات دولت» است؛ اما نویسندگان اعتقاد دارند که «نظارت بر اختیارات دولت» ترجمه مناسب‌تری است. زیرشاخص‌های آن نیز نشان می‌دهد تا چه حد عوامل غیردولتی می‌توانند بر استفاده دولت از قدرت خود نظارت داشته باشند و اختیارات آن را بازرسی کنند.

5. Absence of Corruption

6. Open Government

۴. حقوق اساسی: ^۱ نشان‌دهنده میزان نبود تبعیض، تضمین حق حیات و امنیت، وجود آزادی‌های مختلف (آزادی بیان، آزادی مذهبی، آزادی در حریم خصوصی و آزادی اجتماعات و انجمن‌ها) و برقراری حقوق اساسی کار است. ۵. نظم و امنیت: ^۲ نشان می‌دهد که تا چه حد جرم کنترل شده است و خواسته‌های مدنی تا چه حد به خشونت و درگیری منجر می‌شود.

۶. اجرای مقررات: ^۳ نشان‌دهنده این است که تا چه حد مقررات دولتی با کمترین اثرات منفی اجرا می‌شود؛ رسیدگی‌های اداری مطابق با قانون و بدون تأخیر غیرمنطقی انجام می‌شود و تا چه حد دولت در صورت سلب مالکیت جبران خسارت می‌کند.

۷. عدالت مدنی: ^۴ نشان‌دهنده میزان دسترسی به عدالت مدنی به صورت مؤثر (عاری از فساد، تبعیض، نفوذ نادرست دولت) است.

۸. عدالت کیفری: ^۵ نشان‌دهنده کیفیت سیستم قضایی در انجام تحقیقات جنایی، بی‌طرفی در اجرای قانون مجازات، دخالت نکردن دولت و نبود فساد در سیستم جنایی و کارآمدی نظام اصلاح مجرمان است. نتیجه محاسبات به شاخصی بین صفر و یک منجر می‌شود که هرچه بزرگ‌تر باشد نشان‌دهنده حاکمیت بیشتر قانون در آن کشور است. این شاخص برای سال‌های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۳ و همچنین ۲۰۱۷-۲۰۱۸ به صورت مشترک محاسبه شده است. تعداد کشورهای بررسی شده در طی این سال‌ها افزایش پیدا کرده و در سال ۲۰۲۲، برای ۱۴۰ کشور محاسبه شده است. پنج کشور اول و جایگاه ایران در جدول (۲) ارائه شده است:

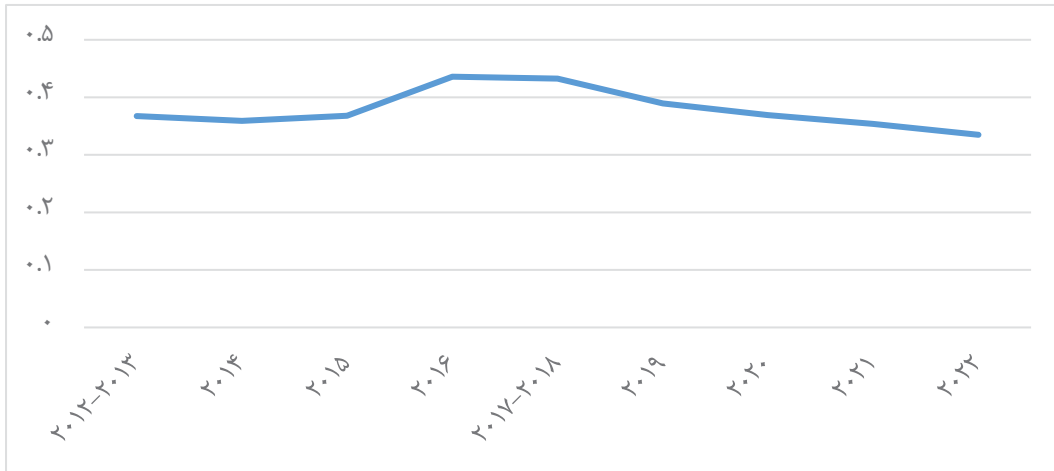
جدول ۲. پنج کشور برتر و جایگاه ایران در شاخص حاکمیت قانون در سال ۲۰۲۲

شاخص‌ها	رتبه اول	رتبه دوم	رتبه سوم	رتبه چهارم	رتبه پنجم	رتبه ایران
حاکمیت قانون	دانمارک	نروژ	فنلاند	سوئد	هلند	۱۱۹
نظارت بر اختیارات دولت	دانمارک	نروژ	فنلاند	سوئد	آلمان	۱۲۹
عدم وجود فساد	دانمارک	نروژ	سنگاپور	سوئد	فنلاند	۹۸
دولت باز	نروژ	دانمارک	فنلاند	سوئد	هلند	۱۳۸
حقوق اساسی	دانمارک	نروژ	فنلاند	سوئد	آلمان	۱۴۰
نظم و امنیت	ایرلند	لوکزامبورگ	سنگاپور	دانمارک	نروژ	۷۷
اجرای مقررات	دانمارک	نروژ	فنلاند	آلمان	نیوزلند	۱۰۰
عدالت مدنی	دانمارک	نروژ	هلند	آلمان	سوئد	۶۴
عدالت کیفری	نروژ	فنلاند	دانمارک	سوئد	اتریش	۱۰۴

(مأخذ: پروژه عدالت جهانی).

1. Fundamental Rights
2. Order and Security
3. Regulatory Enforcement
4. Civil Justice
5. Criminal Justice

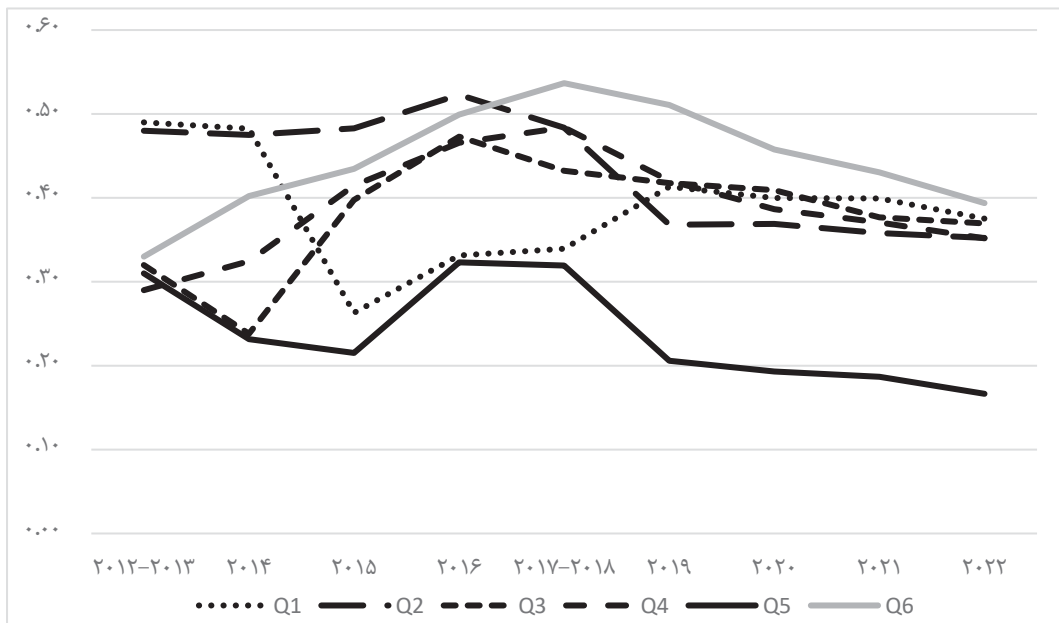
دانمارک، نروژ، فنلاند، سوئد و هلند پنج کشور اول در حاکمیت قانون هستند. ایران رتبه ۱۱۹ را در بین ۱۴۰ کشور به خود اختصاص داده است. بهترین عملکرد ایران در حوزه عدالت مدنی و بدترین عملکرد در حوزه حقوق اساسی است. روند شاخص نظارت بر اختیارات دولت برای ایران در نمودار (۱) ترسیم شده است:

نمودار ۱: روند شاخص نظارت بر اختیارات دولت

(مأخذ: پروژه عدالت جهانی).

روند کلی این متغیر نزولی است و نشان می‌دهد که میزان نظارت نهادهای غیردولتی بر فعالیت‌های دولت کاهش پیدا کرده است. اجزای زیرمجموعه شاخص نظارت بر اختیارات دولت نیز در نمودار (۲) ترسیم شده است:

نمودار ۲: روند اجزای تشکیل‌دهنده شاخص نظارت بر اختیارات دولت

(مأخذ: پروژه عدالت جهانی).

روند همه اجزای زیرمجموعه شاخص نظارت بر اختیارات دولت از سال ۲۰۱۷ به بعد نزولی بوده است که نشان‌دهنده کاهش نظارت نهادهای غیردولتی بر فعالیت‌های دولت است. بدترین عملکرد مربوط به متغیری است که نشان می‌دهد تا چه حد اختیارات دولت مشمول بررسی‌های غیردولتی است و بهترین عملکرد مربوط به متغیری است که نشان می‌دهد تا چه حد انتقال قدرت تابع قانون است.

۲-۵. تحلیل رگرسیون

برای اجتناب از بروز رگرسیون کاذب، آزمون ریشه واحد پانلی LLC^۱ برای متغیرها انجام شده است که نتایج دال بر مانایی متغیرها در سطح است:^۲

جدول ۳. نتایج آزمون ریشه واحد پانلی

متغیر	آماره	احتمال	نتیجه
Egl	۹۱/۶۸	۰/۰۰۰	مانا
Fex	۳۵/۶۰	۰/۰۰۰	مانا
Gl	۲۱/۲۰	۰/۰۰۰	مانا
Heal	-۳/۰۳	۰/۰۰۱	مانا
Ed	-۳۹/۹۳	۰/۰۰۰	مانا
Pogl	-۶۸/۰۳	۰/۰۰۰	مانا
Sogl	-۲۲/۴۵	۰/۰۰۰	مانا

(مأخذ: یافته‌های پژوهش).

برای تشخیص لحاظ ناهمگنی بین مقاطع، آزمون‌های تشخیصی انجام شد که نتایج دال بر برقراری اثرات ثابت است:

جدول ۴. نتایج آزمون‌های تشخیصی

آزمون		معادله (۱)	معادله (۲)	معادله (۳)	معادله (۴)
آزمون چاو	آماره	۴۵/۲۳	۴۵/۱۳	۴۴/۹۳	۴۴/۱۹
	احتمال	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
آزمون هاسمن	آماره	۲۷/۳۶	۲۹/۶۹	۲۹/۱۵	۳۴/۹۲
	احتمال	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰

(مأخذ: یافته‌های پژوهش).

برای اطمینان از نتایج برآورد رگرسیونی، بایستی از برقراری فروض کلاسیک اطمینان حاصل شود و در صورت عدم برقراری این فروض، برای رفع آن‌ها اقدام شود. نتایج آزمون هم‌خطی برای معادلات چهارگانه در جدول (۵) ارائه شده است:

1. Levin-Lin Chu

۲. سایر آزمون‌های ریشه واحد پانلی نیز دال بر مانایی متغیرها بود.

جدول ۵. آزمون هم خطی vif

متغیر	معادله (۱)	معادله (۲)	معادله (۳)	معادله (۴)
LRGDPPC	۴/۷۵	۴/۹۵	۴/۹	۴/۹۳
EDU	۱/۵۸	۱/۵۳	۱/۷۶	۱/۵۳
HEAL	۲/۸۹	۲/۷۹	۳/۱۸	۲/۷۳
FEX	۱/۴	۱/۳۹	۱/۳۸	۱/۲۸
UR	۲/۷۳	۲/۷	۲/۸۳	۲/۷
GI	۳/۵۳			
Egl		۱/۶۷		
Sogl			۵/۸۱	
Pogl				۱/۱۴

(مأخذ: یافته‌های پژوهش).

مقادیر به دست آمده کمتر از ۵ است و می‌توان بدون بروز هم خطی، معادلات رگرسیونی را برآورد کرد. نتایج آزمون ناهمسانی واریانس و خودهمبستگی سریالی اجزای اخلاص نیز در جدول (۶) آمده است:

جدول ۶. آزمون ناهمسانی واریانس و خودهمبستگی سریالی

معادله‌ها	آزمون	آماره محاسباتی	احتمال مربوطه	نتیجه
معادله اول	همسانی واریانس	۳۲۱/۰۲	۰/۰۰۰	واریانس‌های ناهمسان
	خودهمبستگی سریالی	۱۹۷/۵	۰/۰۰۰	وجود خودهمبستگی سریالی
معادله دوم	همسانی واریانس	۳۴۳/۲۷	۰/۰۰۰	واریانس‌های ناهمسان
	خودهمبستگی سریالی	۲۱۳/۴۴	۰/۰۰۰	وجود خودهمبستگی سریالی
معادله سوم	همسانی واریانس	۳۲۸/۳۳	۰/۰۰۰	واریانس‌های ناهمسان
	خودهمبستگی سریالی	۲۱۹/۱	۰/۰۰۰	وجود خودهمبستگی سریالی
معادله چهارم	همسانی واریانس	۳۴۶/۰۳	۰/۰۰۰	واریانس‌های ناهمسان
	خودهمبستگی سریالی	۲۰۹/۳	۰/۰۰۰	وجود خودهمبستگی سریالی

(مأخذ: یافته‌های پژوهش).

نتایج آزمون‌ها نشان می‌دهد که فرض عدم خودهمبستگی سریالی و همسانی واریانس اجزای اخلاص برقرار نیست. نتایج رگرسیون پانلی با رفع ناهمسانی واریانس با استفاده از روش حداقل مربعات تعمیم یافته و رفع خودهمبستگی با استفاده از AR (۱) در جدول (۷) ارائه شده است:

جدول ۷. برآورد رگرسیون پانلی

ضرایب و احتمال مربوطه				متغیر	
(۴)	(۳)	(۲)	(۱)		
۰/۰۲۷ (۰/۰۲۱)	۰/۰۱۸ (۰/۱۷)	۰/۰۲۸ (۰/۰۱۹)	۰/۰۱۳ (۰/۰۳۴)*	LRGDPPC	لگاریتم تولید سرانه واقعی
-۰/۰۰۶ (۰/۰۵۵)	-۰/۰۰۹۷ (۰/۰۰۸)	-۰/۰۰۷۷ (۰/۰۲۳)	-۰/۰۰۹۸ (۰/۰۰۷)	EDU	سطح توسعه آموزشی
-۰/۰۰۰۴ (۰/۷۵)	۰/۰۰۰۷ (۰/۵۶۶)	-۶/۵×۱۰ ^{-۶} (۰/۹۹۶)	-۰/۰۰۱ (۰/۳۹)	HEAL	شاخص بهداشت
-۰/۰۰۰۵ (۰/۰۱۹)	-۰/۰۰۰۴۶ (۰/۰۲۷)	-۰/۰۰۰۵۵ (۰/۰۰۵)	-۰/۰۰۰۴ (۰/۰۳۹)	FEX	نسبت صادرات سوخت به کل صادرات
۰/۰۰۰۵ (۰/۳۲)	۰/۰۰۰۵ (۰/۳۱۲)	۰/۰۰۰۶ (۰/۲)	۰/۰۰۰۵ (۰/۳۰)	UR	نرخ شهرنشینی
			۰/۰۰۴ (۰/۰۰)	GI	جهانی شدن
		۰/۰۰۰۶ (۰/۲۱۲)		Egl	جهانی شدن اقتصادی
	۰/۰۰۲ (۰/۰۱۸)			Sogl	جهانی شدن اجتماعی
۰/۰۰۱۸ (۰/۰۰۱)				Pogl	جهانی شدن سیاسی
۵۴/۸۸ (۰/۰۰۰)	۵۱/۴۶ (۰/۰۰۰)	۴۷/۲۸ (۰/۰۰۰)	۵۷/۹۷ (۰/۰۰۰)	آزمون معنی‌داری کل رگرسیون (آزمون والد)	

* اعداد داخل پرانتز نشان‌دهنده P-Value است.

(مأخذ: یافته‌های پژوهش).

بر اساس نتایج آزمون والد، هر سه رگرسیون به‌لحاظ آماری معنی‌دارند. سطح درآمد کشورهای تأثیر مثبت بر متغیر وابسته داشته است که در دو مدل این متغیر معنی‌دار و در دو مدل دیگر غیرمعنی‌دار حاصل شده است. توسعه آموزشی در سطح ۹۰ درصد معنی‌دار بوده؛ اما توسعه بهداشتی در همه رگرسیون‌ها غیرمعنی‌دار حاصل شده است. با افزایش سطح توسعه آموزشی، به‌عنوان یکی از حوزه‌های عملکردی دولت در کشورهای در حال توسعه، نظارت بر اختیارات و عملکرد دولت کاهش می‌یابد. سهم بیشتر صادرات سوخت که نشانه وابستگی بیشتر به منابع طبیعی نفتی است تأثیر منفی بر شاخص نظارت بر عملکرد دولت دارد. به عبارتی، وفور منابع نفتی باعث کاهش قدرت نهادهای دموکراتیک برای نظارت بر دولت می‌شود. تأثیر منفی ثروت نفتی و دموکراسی برای کشورهای در حال توسعه در مطالعات گوناگون تأیید شده است (Ross, 2001; Cabrales & Hauk, 2007; Aslaksen, 2010;)

(Anyanwu & Erhijakpor, 2014). وابستگی به منابع نفتی و بی‌نیازی از سیستم مالیاتی منجر به کاهش پاسخگویی و محدود شدن نهادهای نظارتی بر دولت می‌شود. انتظار این است که با گسترش شهرنشینی، نهادهای نظارتی بر قدرت و اختیارات دولت گسترش پیدا کنند که این تأثیر مثبت، اما غیرمعنی‌دار حاصل شده است. تأثیر جهانی شدن سیاسی و اجتماعی بر متغیر وابسته مثبت و معنی‌دار حاصل شده است.

۶. نتیجه‌گیری

دولت مهم‌ترین نهاد تأثیرگذار در توسعه کشورهای در حال توسعه است. فقدان نظارت می‌تواند هر تشکیلاتی را به انحطاط برساند؛ پس تکامل حکمرانی دولت مستلزم نظارت نهادهای دیگر بر عملکرد دولت است. شکل‌گیری نهادهای نظارتی و امکان نظارت این نهادها با حوزه اختیارات دولت تحت تأثیر عواملی قرار دارد. این فرایند در کشورهای در حال توسعه اهمیت بیشتری دارد؛ زیرا دولت مهم‌ترین نهاد تأثیرگذار بر توسعه به شمار می‌آید و عملکردش نیازمند تکامل بیشتری است.

نتایج برآورد رگرسیون پانلی برای ۶۱ کشور در حال توسعه نشان می‌دهد که با افزایش سطح ارتباطات سیاسی و اجتماعی، شاخص نظارت بر اختیارات دولت بهبود پیدا می‌کند که می‌تواند زمینه‌ساز بهبود عملکرد دولت‌ها در این کشورها شود. وجود دولتی کارآمد و پاسخگو و نیروهای ناظر کارآمد بر عملکرد دولت می‌تواند به این منجر شود که دولت‌ها در مسیر رفاه اجتماعی و به دور از فساد عمل کنند. با توجه به سطوح پایین جهانی شدن در کشورهای در حال توسعه، این امید وجود دارد که در دهه‌های آتی با افزایش جهانی شدن (سیاسی و اجتماعی)، نظارت بر اختیارات دولت با قدرت و شدت بیشتری انجام شود. این امر زمینه مناسبی را برای نظارت بیشتر نیروهای غیردولتی بر عملکرد دولت فراهم خواهد کرد که به کاهش فساد در بدنه دولت و بهبود حکمرانی دولت در کشورهای در حال توسعه منجر خواهد شد. وجود پتانسیل افزایش سطح جهانی شدن این کشورها در مقایسه با کشورهای توسعه‌یافته این امیدواری را ایجاد می‌کند که نظارت بر اختیارات و عملکرد دولت افزایش پیدا کند.

با توجه به فراگیری پدیده جهانی شدن و نیز تأثیرپذیری کشورهای در حال توسعه از این پدیده، می‌توان انتظار بهبود حکمرانی دولت را در آینده داشت. جهانی شدن سیاسی تا حد زیادی در اختیار دولت‌هاست؛ اما در فرایند جهانی شدن اجتماعی، مردم و نهادهای مردم‌نهاد نیز اهمیت بسیار بالایی دارند. همچنین با توجه به ابزارهای ارتباطی نوین امکان ایجاد روابط اجتماعی با دنیای خارج افزایش پیدا کرده است. دولت در این حوزه فقط بایستی نقش تسهیل‌گری داشته باشد. البته این پیشنهاد که دولت تسهیل‌کننده جهانی شدن باشد تا نظارت بر اختیارات و عملکرد آن بیشتر شود متناقض می‌نماید؛ اما اگر دولتی به دنبال عملکرد بهینه باشد، در مقابل نظارت بر اختیارات و عملکرد خود مقاومت نخواهد کرد.

وفور منابع طبیعی به‌ویژه نفت و شومی منابع طبیعی در کشورهای در حال توسعه رایج‌تر است و بر اساس نتایج این تحقیق، این ویژگی تأثیر منفی در نظارت بر اختیارات دولت دارد و هنوز یک عامل بازدارنده در پاسخگویی دولت‌ها و گسترش نیروهای کنترل‌کننده دولت به شمار می‌آید. کاهش وابستگی اقتصاد به منابع طبیعی مستلزم

توجه به کارکرد اقتصاد آزاد (برای کسب درآمدهای مالیاتی کافی) است که می‌تواند با تحت نظارت بودن دولت در استفاده از قدرت و اختیاراتش میسر شود. کاهش وابستگی به منابع طبیعی، ضمن کاهش تأثیرپذیری از نوسانات درآمدهای ناشی از آن، می‌تواند زمینه بهبود حکمرانی دولت را نیز فراهم کند.

منابع

- پایتختی اسکوئی، سید علی؛ طبقچی اکبری، لاله. (۱۳۹۵). «جهانی شدن و مخارج آموزشی: شواهدی از ایران و کشورهای منتخب در حال توسعه». *مطالعات برنامه‌ریزی آموزشی*، ۵(۱۰)، ۷۵-۸۹.
- صالحی هفشجانی، حمید؛ عطریان، فرامرز؛ مسعود، غلام‌حسین. (۱۳۹۹). «نقش نظارت در حکمرانی خوب». *جامعه‌شناسی سیاسی ایران*، ۳(۱۲)، ۲۲۸۸-۲۲۹۸.
- فرهادی محلی، علی. (۱۳۹۰). «بررسی تحلیلی پدیده جهانی شدن با تمرکز بر حوزه فرهنگ». *مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی*، ۲(۵)، ۶۳-۹۶.
- گل محمدی، احمد. (۱۳۹۴). «مفهوم‌بندی وبری دولت». *دولت‌پژوهی*، ۱(۱)، ۵۷-۸۰.
- Adebayo, T. S. & Acheampong, A. O. (2022). "Modelling the Globalization-CO2 Emission Nexus in Australia: Evidence from Quantile-on-Quantile Approach". *Environmental Science and Pollution Research*, 29(7), 9867-9882.
- Al-Marhubi, F. (2004). "The Determinants of Governance: A Cross-Country Analysis". *Contemporary Economic Policy*, 22(3), 394-406.
- Aman, A. C. (2001). "Introduction: Globalization, Accountability, and the Future of Administrative Law". *Indiana Journal of Global Legal Studies*, 341-346.
- Anyanwu, J. C. & Erhijakpor, A. E. (2014). "Does Oil Wealth Affect Democracy in Africa?" *African Development Review*, 26(1), 15-37.
- Aslaksen, S. (2010). "Oil and Democracy: More than a Cross-Country Correlation?" *Journal of Peace Research*, 47(4), 421-431.
- Asongu, S. A. (2017). "Does Globalization Promote Good Governance in Africa? An Empirical Study across 51 Countries". *World Affairs*, 180(2), 105-141.
- Asongu, S. A.; Efobi, U. & Tchamyu, V. S. (2018). "Globalisation and Governance in Africa: A Critical Contribution to the Empirics". *International Journal of Development Issues*, 17(1), 2-27.
- Cabrales, A. & Hauk, E. (2007). "Democracy and the Curse of Natural Resources". *Working Papers 317*, Barcelona School of Economics.
- Dreher, A. (2006). "Does Globalization Affect Growth? Evidence from a New Index of Globalization". *Applied Economics*, 38(10), 1091-1110.

- Dreher, A.; Sturm, J. E. & Ursprung, H. W. (2008). "The Impact of Globalization on the Composition of Government Expenditures: Evidence from Panel Data". *Public Choice*, 134, 263-292.
- Farhadi mahalli, A. (2011). "Analytical Assessment of Globalization Phenomenon by focusing on Culture Sphere". *Strategic Studies of Public Policy*, 2(5), 63-96. [In Persian].
- Farooq, S.; Ozturk, I.; Majeed, M. T. & Akram, R. (2022). "Globalization and CO2 Emissions in the Presence of EKC: A Global Panel Data Analysis". *Gondwana Research*, 106, 367-378.
- Fisher, S. (2016). "Does Globalization Weaken Accountability and Representation?" *Globalization and Domestic Politics: Parties, Elections, and Public Opinion*, 69-88.
- Gelleny, R. D. & McCoy, M. (2001). "Globalization and Government Policy Independence: The Issue of Taxation". *Political Research Quarterly*, 54(3), 509-529.
- Golmohammadi, A. (2015). "Weberian Definition of the State". *State Studies*, 1(1), 58-80. [In Persian].
- Gurgul, H. & Lach, Ł. (2014). "Globalization and Economic Growth: Evidence from two Decades of Transition in CEE". *Economic Modelling*, 36, 99-107.
- Guzel, A. E.; Arslan, U. & Acaravci, A. (2021). "The Impact of Economic, Social, and Political Globalization and Democracy on Life Expectancy in Low-Income Countries: Are Sustainable Development Goals Contradictory?" *Environment, Development and Sustainability*, 1-18.
- Hančlová, J. (2011). "Panel Modelling of Globalization on Government Expenditures for the Selected New EU Countries". In *International Conference of Liberec Economic Forum*. Liberec: Technical University of Liberec, 161-170.
- Hassan, S. T.; Xia, E.; Huang, J.; Khan, N. H. & Iqbal, K. (2019). "Natural Resources, Globalization, and Economic Growth: Evidence from Pakistan". *Environmental Science and Pollution Research*, 26, 15527-15534.
- Kahler, M. & Lake, D. A. (2003). "Globalization and Governance". *Governance in a Global Economy: Political Authority in Transition*, 1-30.
- Kalaycı, C. & Hayaloğlu, P. (2019). "The Impact of Economic Globalization on CO2 Emissions: The Case of NAFTA Countries". *International Journal of Energy Economics and Policy*, 9(1), 356-360.
- Kilic, C. (2015). "Effects of Globalization on Economic Growth: Panel Data Analysis for Developing Countries". *Petroleum-Gas University of Ploiesti Bulletin*, Technical Series, 67(1).
- Liu, M.; Ren, X.; Cheng, C. & Wang, Z. (2020). "The Role of Globalization in CO2 Emissions: A Semi-Parametric Panel Data Analysis for G7". *Science of the Total Environment*, 718, 137379.

- Lodhi, I. (2021). "Globalisation and Public Policy: Bridging the Disciplinary and Epistemological Boundaries". *Policy and Society*, 40(4), 522-544.
- Mehmood, U. & Tariq, S. (2020). "Globalization and CO2 Emissions Nexus: Evidence from the EKC Hypothesis in South Asian Countries". *Environmental Science and Pollution Research*, 27(29), 37044-37056.
- Mehmood, U. (2021). "Globalization-Driven CO2 Emissions in Singapore: An Application of ARDL Approach". *Environmental Science and Pollution Research*, 28(9), 11317-11322.
- Menéndez, I. (2011). "Accountability and Globalization: Does Economic Openness Promote Responsibility? A Cross-National Study of Economic Voting in Latin America". *VIII Congreso Español de Ciencia Política y de la Administración Política para un mundo en cambio*.
- Mukherjee, D. & Dutta, N. (2018). "What Determines Governance across Nations: Do Economic and Social Globalization Play a Role?" *Economic Modelling*, 69, 103-113.
- Paitakhti oskuei, S. A. & Tabaghchi akbari, L. (2016). "Globalization and Education Expenditures: Evidence from Iran and Selected Developing Countries". *Journal of Educational Planning Studies*, 5(10), 75-89. [In Persian].
- Potrafke, N. (2015). "The Evidence on Globalization". *The World Economy*, 38(3), 509-552.
- Reeshan, A. & Hassan, Z. (2017). "Impact of Globalization on Economic Growth among Developing Countries". *International Journal of Accounting & Business Management*, 5(1), 164-179.
- Ross, M. L. (2001). "Does Oil Hinder Democracy?" *World Politics*, 53(3), 325-361.
- Salehi hafeshjani, H.; Atrian, F. & Massoud, Gh. (2019). "The Role of Supervision in Good Governance". *Iranian Political Sociology Journal*, 3(12), 2288-2298. [In Persian].
- Samimi, P. & Janatabadi, H. S. (2014). "Globalization and Economic Growth: Empirical Evidence on the Role of Complementarities". *PloS one*, 9(4), e87824.
- Santiago, R.; Fuinhas, J. A. & Marques, A. C. (2020). "The Impact of Globalization and Economic Freedom on Economic Growth: The Case of the Latin America and Caribbean Countries". *Economic Change and Restructuring*, 53, 61-85.
- Shahbaz, M.; Khan, S.; Ali, A. & Bhattacharya, M. (2017). "The Impact of Globalization on CO2 Emissions in China". *The Singapore Economic Review*, 62(04), 929-957.
- Suci, S. C.; Asmara, A. & Mulatsih, S. (2016). "The Impact of Globalization on Economic Growth in ASEAN". *BISNIS & BIROKRASI: Jurnal Ilmu Administrasi dan Organisasi*, 22(2), 79-87.
- Taner, A. & İnce, M. (2017). "The Globalization and the Implications for Public Accountability: Turkey Case". In *ICPESS (International Congress on Politic, Economic and Social Studies)*, 3.

Weber, Max. (1958). "Politics as a Vocation". In *From Max Weber: Essays in Sociology*, tran. and ed. H. Gerth & C. Wright Mills, New York: Oxford University Press.

Xu, X.; Abbas, H. S. M.; Sun, C.; Gillani, S.; Ullah, A. & Raza, M. A. A. (2021). "Impact of Globalization and Governance Determinants on Economic Growth: An Empirical Analysis of Asian Economies". *Growth and Change*, 52(2), 1137-1154.

Ying, Y. H.; Chang, K. & Lee, C. H. (2014). "The Impact of Globalization on Economic Growth". *Romanian Journal of Economic Forecasting*, 17(2), 25-34.